

Premjero kalba Seime, pristatant Vyriausybės 2019 metų veiklos ataskaitą
2020-05-12

Gerbiamasis Seimo Pirmininke,
gerbiamieji Seimo nariai,
gerbiamieji Lietuvos žmonės,

pastaraisiais mėnesiais pagrindinis žodis buvo „virusas“. Ir šis žodis yra pagrindinė bei vienintelė priežastis, kodėl Vyriausybės darbų ataskaitą šioje tribūnoje Jums pristatome mėnesiu vėliau nei įprasta.

Pastarąsias savaites darėme viską, kad išgelbėtume kuo daugiau mūsų žmonių gyvybių, apsaugotume jų sveikatą ir kartu ekonominę gerovę.

Šiandien atėjome į naują realybę, kuri užgožė svarbius ir didelius 2019-ųjų darbus. Tačiau ne jų vardijimas, o rezultatai mums šiandien yra svarbūs. Rezultatai, kurie paklojo pagrindą, nuo kurio atsispyrę lengviau įveikiame šiandieninius sunkumus.

Per praėjusius kelerius metus ši Vyriausybė, kitaip nei ankstesnės, sukaupė valstybės finansų rezervą, kuris sudarė beveik 1 milijardą ir 400 milijonų eurų. Dabar šis rezervas skiriamas viruso sukeltoms pasekmėms mažinti. Galiu užtikrintai pasakyti – šis sprendimas leido Lietuvai pasirengti krizei geriausiai nei kada anksčiau per tris dešimtmečius.

Lietuvos BVP per paskutinius metus taip pat sparčiai augo ir nuo 2016 iki 2019 metų padidėjo 12,5 procento (tai sudaro 9,5 milijardo eurų).

Daugiau skaičių pateiksiu kalbėdamas apie konkrečias sritis.

Mūsų Vyriausybė nuo pat savo darbo pradžios nuosekliai didžiausią dėmesį skyrė 6 struktūrinėms reformoms: švietimo, sveikatos, mokesčių, inovacijų, kovos su šešėline ekonomika ir pensijų. Jos visos prisidėjo prie mūsų žmonių geresnio gyvenimo, didesnių pajamų, skaidraus verslo plėtros ir saugumo stiprinimo.

Dabar po kelis sakinius apie kiekvieną iš šių sričių.

Skurdas ir socialinė atskirtis yra ne tik asmeninis žmogaus skausmas, bet ir didžiulė rizika valstybės stabilumui bei tvariam augimui. Todėl visus 17-osios Vyriausybės darbo metus rūpinomės pažeidžiamiausiomis visuomenės grupėmis.

Pernai vidutinė senatvės pensija padidėjo trečdaliu – nuo 255 eurų 2016 metais iki 344 eurų 2019 metais. Tikiu, kad ji augs ir toliau, ir šiemet pensijų vidurkis sieks 400 eurų. Be to, padidinta priemokų riba nuo 238 iki 257 eurų mažų pensijų gavėjams.

Vyriausybės ir Seimo kartu padaryti žingsniai leido padidinti ir šalpos pensijų „grindis“ neįgaliesiems – nuo 99 iki 140 eurų.

Šiemet pamatėme ir minimaliosios mėnesio algos didinimo rezultatą – pernai priimti sprendimai lėmė, kad nuo sausio 1-osios minimalioji alga bruto siekia jau 607 eurus. Tik priminsiu, kad prieš 4 metus ji buvo beveik perpus mažesnė ir siekė 380 eurų.

Kad būčiau visiškai tikslus, minimalioji alga į rankas per 4 metus padidėjo beveik 150 eurų – nuo 296 eurų iki 437 eurų šiemet.

Nuoširdžiai džiaugiuosi, kad visi šioje salėje ir kitose valdžios įstaigose sutarėme dėl valstybės investicijų į šeimų gerovę.

Tai mums leido padidinti vaiko pinigus iki 60 eurų per mėnesį ir praplėsti gavėjų ratą – dabar vaiko pinigus gauna pusė milijono Lietuvos vaikų.

Papildomos 40 eurų išmokos skirtos neįgaliems vaikams bei gausiose ar nepasiturinčiose šeimose augantiems vaikams – jas gauna apie 130 tūkst. vaikų.

Vaiko pinigams 2019 metais skirta beveik 305 milijonai eurų, 2020 metais – 449 milijonai eurų.

Kitos labai tikslingai šeimoms stiprinti skirtos priemonės, kurias vykdėme ne tik pernai, bet ir ankstesniais metais, – tai bazinių paslaugų šeimoms paketas, parama būstui įsigyti regionuose, šeimos kortelė, nemokamas mokinių maitinimas.

Nemokamas maitinimas jau skirtas priešmokyklinukams ir pirmokams. Mokiniam grįžus į mokyklą, nuo rugsėjo, iš viso nemokamus pietus gaus apie 100 tūkst. vaikų – tai vaikai iš nepasiturinčių šeimų, visi priešmokyklinukai ir pirmokai. (27 tūkst. priešmokyklinukų, 43 tūkst. pradinukų, 30,6 tūkst. 5–12 klasių nepasiturinčių šeimų vaikai).

Visos šios priemonės jau turėjo arba dar turės įtakos skurdo lygio mažėjimui Lietuvoje. Statistikos departamento duomenys rodo, kad didelis materialinis nepriteklus mažėjo nuo 13,5 procento 2016 metais iki 9,4 procento 2019 metais.

Absoliutaus skurdo lygis mažėjo nuo beveik 16 procento 2016 metais iki 11 procento 2018 metais, o skurdo rizikos lygis, kuris turi tendenciją didėti augant ekonomikai (priminsiu, kad ekonomika 2019 metais augo!), išliko stabilus (beveik 23 procento).

Didinti dirbančių asmenų pajamas – tai dar vienas mūsų tikslas, kurio nuosekliai siekėme ir toliau sieksime. Nuo 2016-ųjų vidutinis darbo užmokestis šalyje išaugo net 38 procentais ir praėjusių metų pabaigoje siekė 1 318 eurų. Greta to, mažėjo ir nedarbo lygis – pernai jis buvo 6,3 procento. Jeigu ne pandemija, matyt ir toliau būtų mažėjęs, juo labiau kad savivaldybėse pradėtas diegti ilgalaikių ir sudėtingomis problemomis pasižyminčių bedarbių integravimo modelis.

Apie tai, kaip su nedarbo problema tvarkysimės artimiausiu metu, kalbėsiu kiek vėliau.

2019-ieji mūsų istorijoje išskirtiniai tuo, kad pernai į Lietuvą atvyko daugiau žmonių, nei išvyko: atvykusių į mūsų šalį žmonių buvo beveik 11 tūkst. daugiau nei emigravusių. Ypač džiugina tai, kad daugiau nei pusė atvažiavusiųjų – grįžtantys emigravę tautiečiai, pajutę Lietuvos galimybių mastą ir čia sukurtas sąlygas dirbti bei auginti vaikus. Turime daryti viską, kad šis jausmas mūsų žmonių neapleistų.

Darni ir konkurencinga ekonomikos plėtra buvo ir yra šios Vyriausybės veiklos prioritetas.

Pagal verslo aplinkos indeksą „Doing Business“ Lietuva pasiekė aukščiausią kada nors turėtą poziciją – 11 vietą tarp 190 šalių. Tarp visų 27 Europos Sąjungos valstybių narių Lietuva užima 4 vietą.

Šių dienų krizės akivaizdoje labai svarbu ir toliau išlaikyti verslui palankias sąlygas. Išlikti šalimi, kurioje sėkmingai veikia ne tik Lietuvos, bet ir užsienio investuotojai.

Pernai sparčiai augo pažangių technologijų gamybos ir žinioms imlių paslaugų projektų skaičius. Vien juos įgyvendinant 2019 metais sukurta daugiau nei 5 tūkst. darbo vietų, įsteigta net 420 naujų startuolių.

Norisi pasidžiaugti, kad pernai mūsų šalyje pagaliau gimė pirmasis vienaragis, t. y. pirmasis daugiau nei 1 milijardu eurų vertinamas startuolis. Tikiuosi, kad tai įkvėps ne vieną mūsų verslininką ir šiuo nelengvu laikotarpiu.

Tarp svarbiausių šios Vyriausybės prioritetų – mažosios energetikos plėtra ir atsakingas energijos vartojimas. 2019–2020 metais daugiau nei 15 tūkst. gyventojų kreipėsi ir gavo paramą saulės elektrinėms įsirengti ar šildymo katilams pasikeisti. Tam valstybė skirs daugiau nei 30 mln. eurų.

2019 metais didžiausia pažanga įvyko prisijungimo prie elektros tinklų srityje, o tai sustiprino Lietuvos pozicijas konkuruojant dėl užsienio investicijų: ne tik sumažėjo procedūrų skaičius ir sąnaudos, bet ir sutrumpėjo prisijungimo prie elektros tinklų terminas – tą pajuto kiekvienas, kuriam reikėjo šios paslaugos.

Be to, buvo įteisintas naujas paramos modelis atsinaujinančius energijos išteklius naudosiančioms elektrinėms skatinti. Įvyko pirmasis technologiškai neutralus aukcionas, kuriame galėjo dalyvauti visos technologijos (saulės, vėjo, biudujų ir biomasės) ir pirmą kartą Lietuvos istorijoje žalią elektrą gaminsiančios elektrinės bus statomos be valstybės paramos.

Realius įgyvendinimo darbus pradėjome dviejuose strateginiuose energetinio saugumo projektuose. Pradėtos Lietuvos ir Lenkijos dujų jungties (GIPL) statybos ir šiai dienai jau yra atlikta penktadalio statybų. Iki metų pabaigos bus baigti du trečdaliai.

Vyriausybė patvirtino 14 Baltijos šalių elektros energetikos sinchronizacijai svarbių projektų sąrašą. Džiugu, kad visuose projektuose darbai jau startavo, kai kuriuose su darbai įpusėję, vienas jau yra baigtas.

Energetikos srityje Vyriausybė priėmė sprendimą dėl suskystintųjų gamtinių dujų terminalo išlaikymo Lietuvos rankose ilgalaikėje perspektyvoje. Tai pagrindinis kainų konkurencingumą užtikrinantis instrumentas, jau nuo šių metų leidžiantis sutaupyti 26 milijonus eurų už infrastruktūrą ir taip mažinti dujų kainas vartotojams.

Gerų rodiklių pasiekėme ir transporto sektoriuje.

Jo bendroji pridėtinė vertė pasiekė daugiau nei 5 milijardus eurų, o tai 8 procentais daugiau nei 2018 metais. Be to, didėjo transporto paslaugų eksportas – jis artėjo prie 7 milijardų eurų, ir tai yra 16 procentų daugiau nei 2018 metais.

Lietuvos oro uostai keleivių srautą išaugino 4 procentais, o krovinių – beveik 7 procentais. Vilniaus oro uostas pirmą kartą perkopė 5 milijonų keleivių ribą.

Tik priminsiu, kad Klaipėdos valstybinis jūrų uostas trečius metus iš eilės yra lyderis tarp Baltijos valstybių uostų. Praėjusiais metais patvirtintas uosto bendrasis planas užtikrins nuoseklų uosto augimą ateityje.

Šio sektoriaus augimas leido sustiprinti socialinę transporto atsakomybę – buvo įdarbinta 5 procentais daugiau darbuotojų, o sektoriaus įmonės pradėjo taikyti papildomas nuolaidas šeimos kortelių turėtojams.

Po to, kai pakoregavome lūkesčius Lietuvos paštui, buvo pradėtos plačios konsultacijos dėl centrinių pastatų įveiklinimo.

„Lietuvos geležinkeliai“ parengė veiksmų planą, kaip užtikrinti, kad neįgaliems žmonėms būtų sudarytos galimybės savarankiškai keliauti geležinkelių transportu.

Dar viena be galo svarbi sritis, kurios negaliu nepaminėti ir kuri leido mums didinti investicijas į mūsų žmonių gyvenimo sąlygų gerinimą, tai ekonominio šešėlio mažinimas.

Kad ir kiek skeptiškai buvo žiūrima į mūsų tikslą, tačiau iš šešėlio „ištraukėme“ planuotus 200 mln. eurų.

Pirmą kartą Lietuvoje nuo 2019 m. sausio iki liepos buvo galima sumokėti „pamirštus“ mokesčius be baudų ir delspinigių – mokesčių administratoriaus vykdytos akcijos metu į valstybės biudžetą papildomai surinkta apie 42 mln. eurų.

2019 metų korupcijos suvokimo indekso tyrime Lietuvai buvo skirta 35 vieta 180 šalių sąrašė – mūsų rezultatai pagerėjo pirmą kartą per 5 metus.

Čia noriu pabrėžti, kad tai jokia būdu nėra pabaiga – ir toliau tęsime darbus didindami skaidrumą skirtinguose verslo sektoriuose.

Prie kovos su šešėliu prisidėjo tokios priemonės kaip sujungtos darbuotojo ir darbdavio socialinio draudimo įmokos, vienkartinis atleidimas nuo sankcijų, sumokant „pamirštus“ mokesčius, taip pat tęstos didžiulės reformos valstybės įmonių sektoriuje.

Palyginti su 2017 metais, valstybės valdomų įmonių sumažėjo per pusę, o valstybės viešojo sektoriaus įstaigų – ketvirtadaliu.

Efektyvesnis valdymas leido keisti ir valstybės tarnautojų bei pareigūnų darbo užmokestį: palyginti su 2018 metais, valstybės tarnautojų darbo užmokestis didėjo 23 procentais. Svarbu pažymėti ir tai, kad gyventojų pasitenkinimas viešojo sektoriaus paslaugomis buvo aukščiausias per 10 metų.

Visi puikiai suprantame, kad be stiprios švietimo sistemos Lietuva negalės būti stipri, auganti, klestinti šalis. Todėl pernai įvyko svarbių pokyčių ir šioje srityje.

Sparčiai auga mūsų pedagogų atlyginimai: maždaug 26 procentais padidėjo mokytojų vidutinis darbo užmokestis, palyginti su 2018 metais. Lietuvos statistikos departamento duomenimis, vidutinis mokytojų atlyginimas į rankas 2019 metų IV ketvirtį siekė 962 eurus.

Taip pat, lyginant su 2018 metais, 16 procentų padidintas dėstytojų, mokslo darbuotojų ir kitų tyrėjų darbo užmokestis – 2019 metų IV ketvirtį aukštojo mokslo veiklos darbuotojų darbo užmokestis į rankas buvo 1 195 eurai.

Net 83 procentais padidinta doktorantams teikiama parama – pirmųjų metų doktorantai jau dabar gauna 741 eurą, nuo antrųjų metų gaus 858 eurų stipendiją.

Labai svarbu tai, kad didėjo studijų prieinamumas: už studijas nemokančių studentų dalis padidėjo 12 procentų ir pernai siekė 66 procentus visų studijuojančiųjų.

Jau šiemet tikimės esamo teisinio reglamentavimo priemonėmis įgyvendinti nemokamo bakalauro idėją ir suteikti nemokamas studijas maksimaliai visiems, kurie įgyvendins konkursinio balo reikalavimus.

Numatoma, kad nuo rugsėjo nemokamai studijuos daugiau kaip 16,5 tūkst. studentų, t. y. 5 tūkstančiais studentų daugiau nei pernai.

Be to, reikėtų pažymėti optimizuoto bendrojo ugdymo, profesinių mokyklų ir universitetų tinklo rezultatus:

bendrojo ugdymo mokyklų, turinčių iki 120 mokinių, skaičius sumažėjo beveik ketvirtadaliu; buvo įvykdyti 6 profesinių mokyklų sujungimai; sujungti Vytauto Didžiojo, Lietuvos edukologijos ir Aleksandro Stulginskio universitetai; trys valstybiniai mokslinių tyrimų institutai sujungti į Lietuvos socialinių mokslų centrą; be to, įsteigti 3 nacionaliniai pedagogų rengimo centrai, kurių veikla vykdoma Vilniaus, Vytauto Didžiojo ir Šiaulių universitetuose.

Taip pat pernai buvo patvirtinta ir nauja profesinio mokymo finansavimo metodika, sudaranti kokybiško mokymosi prielaidas ir skatinanti pameistrystės plėtrą.

Greta formaliojo švietimo, daug darbo įdėta stiprinant žmonių lavinimąsi per kultūrą.

Valstybės biudžeto asignavimai Kultūros ministerijai auga. Pernai buvo 208 milijonai eurų, o šiemet – jau 214 milijonų eurų.

Sprendžiant sudėtingą kultūros darbuotojų atlyginimų klausimą, 2019 metais, surėmę pečius kartu su savivalda, papildomai skyrėme 8,6 milijono eurų kultūros ir meno darbuotojų darbo užmokesčiui didinti.

2020 metais valstybės biudžete tikslingai numatyta 14 milijonų eurų, siekiant kultūros ir meno darbuotojų darbo užmokesčių vidutiniškai padidinti 10 procentų.

Visuomenė ir toliau skatinama aktyviau dalyvauti kultūrinėje-meninėje veikloje:

kultūros pasu pradėjo naudotis visi Lietuvos vaikai; kiekvieno mėnesio paskutinį sekmadienį galima nemokamai lankytis muziejuose; tęsiamas „Lietuvos kultūros sostinės“ projektas.

2019 metais ir toliau buvo skiriamas didelis dėmesys profesionaliajai kultūrai regionuose. Kultūros rėmimo fondo lėšomis finansuoti beveik pusė tūkstančio projektų pritraukė beveik 1,5 milijono lankytojų į profesionaliojo meno renginius ne tik Vilniuje ar Kaune, bet ir kitose Lietuvos vietovėse.

Po ne vienu metų diskusijų Seimui pagaliau pateiktas Kultūros politikos pagrindų įstatymo projektas – nors jis dar neabejotinai toliau bus tobulinamas Seime, tačiau tai žingsnis, kurio šis sektorius laukė dešimtmečius.

Praėjusiais metais pasaulyje Lietuvos menininkų vardas skambėjo taip dažnai, kad įsteigėme Kultūros ministerijos premijas už gautus svarbiausius tarptautinius apdovanojimus kultūros srityje. Vien pernai ši premija įteikta tris kartus.

Sveikatos tema yra aktuali ne tik šiandien viruso kontekste, bet ir įprastai veikiant valstybei.

Šiandien kaip niekada pamatėme, kokie svarbūs ir nepakeičiami yra mūsų sveikatos priežiūros įstaigų profesionalai.

Todėl malonu pabrėžti, kad pernai gydytojų vidutinis darbo užmokestis, palyginti su 2018 metais, padidėjo 13 procentų ir dabar atitinkamai į rankas siekia 1 627 eurus gydytojams (2 689 eurus neatskaičius mokesčių) ir 865 eurus slaugytojams (1 356 eurus neatskaičius mokesčių).

Šiomis savaitėmis greta nuoširdžios visų padėkos per koronaviruso pandemiją medikams skyrėme priedus už darbą ir numatėme spartesnę atlyginimų didinimą. Tam skirta apie 130 mln. eurų.

Sveikatos sektoriaus reformų naudą pajuto ir pacientai. Priemokų už vaistus ir medicinos pagalbos priemonės suma pernai sumažėjo 27 procentais, ir tai žmonėms leido sutaupyti net apie 15 milijonų eurų.

Sutrupėjo eilės pas šeimos gydytoją: duomenys rodo, kad dabar per 7 dienas pas gydytoją patenka jau 9 iš 10 asmenų.

Šalies gerovė be visapusio jos saugumo yra neįmanoma.

Stipri auganti ekonomika suteikia galimybes kokybiškai stiprinti nacionalinį saugumą.

2018 metais Lietuvai tapus visateise EBPO nare, mes dalyvaujame kuriant ir priimant tarptautines taisykles įvairiose šalies raidai svarbiose srityse.

Jau 16 metų aktyviai veikiame ir Europos Sąjungos lygiu: nuo dalyvavimo priimant Lietuvai svarbius sprendimus iki labai konkretaus finansavimo strateginės svarbos energetikos, transporto projektams, žemės ūkiui.

Jau 16 metų esame aktyvūs NATO nariai. Vyksta reguliarios karinės pratybos, efektyviai veikia NATO oro policijos misija, kur šiuo metu mūsų oro erdvę gina 12 Jungtinės Karalystės ir Ispanijos karinių lėktuvų.

Kryptingai stipriname strateginę partnerystę su JAV, Vokietija ir Lenkija visose srityse – nuo saugumo, gynybos iki ekonominio ir energetinio bendradarbiavimo.

Nepaliekame be dėmesio kitos mūsų strateginės partnerės – Jungtinės Karalystės.

Ypač džiugu dėl vis tvirtėjančios mūsų partnerystės su Lenkija, priimant kritinės svarbos sprendimus dėl infrastruktūrinių sinchronizacijos, dujų, transporto projektų.

Išlaikome dėmesį ir mūsų partnerėms Rytuose – Ukrainai, Sakartvelui, Moldovai.

Be tarptautinio saugumo, svarbus ir vidinis žmonių saugumas.

Džiugina faktas, kad toliau auga pasitikėjimas Lietuvos kariuomene. Be to, 2019 metais kovinių šaulių būrių skaičius, palyginti su 2018 metais, padidėjo net 37 procentais.

Esu dėkingas, kad visos šalies politinės partijos sutaria dėl to, kad šalies saugumas yra vienas svarbiausių prioritetų, todėl per šios Vyriausybės kadenciją pirmąkart pasiektas 2 procentų nuo BVP finansavimas mūsų krašto apsaugai.

Priminsiu, kad pernai Krašto apsaugos ministerijos asignavimai sudarė beveik 1 milijardą eurų, arba 2,03 procento nuo BVP.

Atsakingai planuojame įsigijimus krašto apsaugos srityje, numatydami aiškius planus ir sistemingai juos įgyvendindami. Tik tinkamai finansuodami ir nuosekliai planuodami išteklių naudojimą galime užpildyti 4 milijardų eurų finansavimo trūkumą, kurį radome Vyriausybės darbo pradžioje.

Siekiant didinti viešojo saugumo paslaugų prieinamumą ir kokybę, 2019 metais, palyginti su 2016 metais, policijos pareigūnų, aprūpintų pagal nustatytus standartus, dalis padidėjo nuo 47 iki 77 procentų, pasieniečių – nuo 54 iki 75 procentų.

2019 metų gyventojų apklausų duomenimis, palyginti su 2016 metais, 8 proc. punktais padaugėjo manančiųjų, kad kriminogeninė situacija yra gera, o saugiai savo gyvenamojoje vietovėje besijaučiančių gyventojų dalis padidėjo 4 proc. punktais.

Gerbiamieji,

2019-ieji buvo ištis labai geri mūsų šaliai.

Dėkoju kiekvienam Lietuvos žmogui už jo nuoširdų darbą, įgyvendintas idėjas, drąsą kurti, už rūpinimąsi ne tik savimi, bet ir visa mūsų šalimi.

Akivaizdu, kad pandemijos sukelta krizė pristabdė kai kuriuos planus, tačiau tikiu, kad mes, visa Lietuva, turėsime jėgų ir energijos tęsti kovą su globalia krize.

Todėl, kalbėdamas apie Vyriausybės artimiausio periodo prioritetus, noriu išskirti šiuos.

Pirma, Vyriausybė ir toliau įgyvendins 6 struktūrines reformas.

Mums rūpi mažinti socialinės atskirties ir pajamų nelygybę, tęsti šeimų stiprinimo politiką, gerinti švietimo kokybę ir prieinamumą, kovoti su korupcijos apraiškomis ir šešėliu šalyje.

Nuoseklumas čia būtinas. Negalime sau leisti sustoti pusiaukeleje. Todėl ir toliau didelė dalis Vyriausybės programoje numatytų priemonių bus kryptingai vykdomos pasirinkta šalies stiprinimo kryptimi.

Antrasis prioritetas – aplinkos apsaugos ir klimato kaitos problemų sprendimas. Planuojame kryptingai pasirengti 2021–2030 metų Nacionalinio energetikos ir klimato srities veiksmų plano įgyvendinimui.

Nepaisant pasaulį užklupusios COVID-19 pandemijos, klimato kaita vis dar vienas iš svarbiausių Europos Sąjungos prioritetų. Skiriame didžiulį dėmesį mūsų aplinkos kokybei, esame pasiryžę skatinti visuomenės budrumą ir užkardyti Kuršių marių ir kitų vandens telkinių bei oro taršą.

Deriname rūpestį dėl klimato kaitos su ekonomikos stiprinimo planu, skubindami renovacijos, mažiau taršių transporto priemonių ir atsinaujinančių energijos išteklių programas.

Visgi svarbiausias artimiausio laikotarpio prioritetas – koronaviruso keliamų iššūkių suvaldymas ir ekonomikos gyvybingumo išlaikymas.

Todėl paskutinėje savo kalbos dalyje trumpai pristatysiu Vyriausybės patvirtintą Covid-19 valdymo strategiją ir jos įgyvendinimo priemonių planus.

Covid-19 valdymo strategiją vadiname Naujos realybės strategija.

Kodėl naujos realybės? Nes visi turime suprasti, kad galime dar labai ilgai, o galbūt ir niekada, negrįžti prie mums anksčiau įprasto gyvenimo.

Mes visi drauge puikiai suvaldėme pandemijos pradžią. Esame viena iš nedaugelio pasaulio šalių, laiku užkardžiusių ligos plitimą.

Visa šalis, kiekvienas žmogus laiku suvokė ligos grėsmę ir ėmėsi reikiamų priemonių, kad užkirstume kelią galimai katastrofai. Deja, neišvengėme netekčių... Bet kartu pamatėme, kokie vieningi, susitelkę ir stiprūs mes esame.

Nuoširdžiai dėkoju kiekvienam Lietuvos žmogui, valstybės, savivaldos, verslo, nevyriausybinių sektoriams atstovams už šią svarbią mūsų visų pergalę.

Nuo ekstremaliosios situacijos įvedimo pradžios mes labai daug investavome į žmonių sveikatos ir gyvybės išsaugojimą. Vien į reikiamas apsaugos priemones, medicinos ir laboratorijų įrangą investavome daugiau kaip 67 mln. eurų. Todėl šiandien esame gerai pasirengę atremti naują viruso ataką.

Žinoma, geriausia pasaulio technika yra bevertė, jei nėra talentų, kurie geba su ja dirbti. Krizė parodė, kad talentų sveikatos sektoriuje mes tikrai turime.

Rengdami COVID-19 valdymo strategiją, rėmėmės prielaida, kad vaistų ir vakcinų nuo šios ligos nebus dar keletą mėnesių.

Rengiant Strategiją dalyvavo Lietuvos ir užsienio mokslininkai iš medicinos, matematikos, statistikos, epidemiologijos ir kitų sričių, geriausi viešojo sektoriaus specialistai ir verslo atstovai. Nuoširdžiai dėkoju šiems žmonėms.

Koronaviruso valdymo strategiją sudaro 5 principai:

Pirmasis, tai didelės rizikos asmenų saugojimo principas, kuris reiškia, kad vyresni nei 60 metų žmonės arba tie, kurie serga sunkiomis lėtinėmis ligomis, turės ir toliau laikytis dabar galiojančių karantino taisyklių, infekcinio saugumo reikalavimų ir vengti nereikalingų kontaktų.

Bet tai nereiškia, kad šie asmenys bus atskirti nuo gyvenimo! Darysime viską, kad sudarytume sąlygas kiekvienam mūsų bendruomenės nariui gyventi visavertį gyvenimą.

Taip pat pirmasis principas kalba apie dar vieną asmenų grupę – vidutinės rizikos grupę. Tai yra jaunesni žmonės, kurie dažnai kontaktuoja su didelės rizikos asmenimis. Šie žmonės turės laikytis sustiprintų saugumo taisyklių, kad neužkrėstų tų, kuriems virusas gali būti pražūtingas.

Antras strategijos principas – iniciatyvus atvejų lokalizavimas. Nustatę ligos židinius, imsime jų lokalizavimo. Jau turime patirties valdydami situacijas Ukmergėje, Nemenčinėje, Marijampolėje. Turime būti pasirengę ir nedelsdami imtis priemonių, atsiradus mažiausiam įtarimui apie ligos išplitimą.

Trečiasis principas – operatyviai ir objektyviai informuota visuomenė. Be visuomenės įsitraukimo bet kokios priemonės užkirsti kelią viruso plitimui bus nepakankamai veiksmingos. Todėl visuomenė, kaip iki šiol, taip ir toliau, bus informuojama operatyviai, objektyviai ir išsamiai.

Ketvirtasis strategijos principas – įrodymais ir faktais grįsti sprendimai. Sieksime užtikrinti centralizuotą su pandemija susijusių duomenų valdymą. Numatoma aiškiai apibrėžti nacionalinio savivaldos lygmens atsakomybes ir bendradarbiavimo principus. Esu tikras, kad dabar sukurtas bendradarbiavimo modelis padės Lietuvai ir ateityje ištikus bet kokiai krizei.

Ir penktasis principas – tarptautinis bendradarbiavimas. Mūsų pastarųjų savaitių bendradarbiavimas su Baltijos šalimis ir Lenkija jau tampa puikiu pavyzdžiu ES, tęsime tai ir toliau.

Įgyvendindami COVID-19 valdymo strategiją, numatome 4 prioritetingas sritis:

Pirmiausia – viruso valdymo kontrolės mechanizmo sukūrimas. Tai reiškia, kad ir toliau vykdysime proaktyvų ir gausų asmenų testavimą.

Antras prioritetas – Sveikatos sistemos pasirengimo užtikrinimas ir visuomenės sveikatos stiprinimas. Anksčiau turėjome du sveikatos pagalbos sluoksnius – būtinąją ir planinę pagalbą. Naujoje realybėje atsiranda trečiasis sluoksnis – pagalba, susijusi su COVID-19 liga. Privalome išlaikyti ligoninių reikiamo lygio apkrovą ir pajėgumus.

Trečioji prioritetinga kryptis – Karantino režimo sąlygų taikymas. Kol kas mums pavyko greitai stabilizuoti situaciją, tačiau jei virusas grįš su didele jėga, deja, vėl gali tekti imtis griežtesnių priemonių.

Ir ketvirtoji, itin svarbi, prioritetinga kryptis – šalies socialinio ir ekonominio sektorių stabilizavimas ir pritaikymas prie naujų sąlygų.

Šį principą pristatysiu plačiau, tačiau pirmiausia keli sakiniai apie fiskalinę drausmę.

Fiskalinės sutarties įgyvendinimo konstitucinis įstatymas įpareigoja informuoti Seimą apie fiskalinės drausmės taisyklių laikymąsi praėjusiais metais.

Kaip jau minėjau, pastaraisiais metais Vyriausybė vykdė atsakingą fiskalinę politiką. Ketverius metus iš eilės pasiektas valdžios sektoriaus perteklius, nuosekliai kaupti rezervai, mažintas skolos lygis. Ši fiskalinė erdvė naudojama dabar – krizinėmis Lietuvos ekonomikai aplinkybėmis.

2019 metais laikytasi Europos Sąjungos Stabilumo ir augimo pakto reikalavimų – nenukrypta nuo vidutinio laikotarpio tikslo – pagrindinio rodiklio, parodančio valstybės finansų atitiktį fiskalinei drausmei. Pernai buvo laikomasi visų Konstituciniame įstatyme nustatytų fiskalinės drausmės taisyklių, išskyrus vieną.

Rengiant 2019 metų valstybės biudžetą, buvo planuojama, kad struktūrinis valdžios sektoriaus balansas nenukryps nuo vidutinio laikotarpio tikslo ir pagerės, palyginti su 2018 metų struktūrinio valdžios sektoriaus balanso rodikliu.

2019 metais nuo vidutinio laikotarpio tikslo nenukrypta. Tačiau 2019 metų struktūrinis balansas nebuvo geresnis nei 2018 metų struktūrinis balansas. Tai lėmė 0,4 procento BVP (193 mln. eurų) padidėjusios, palyginti su planuotomis 2019 m. valstybės biudžeto įstatyme, valdžios sektoriaus išlaidos.

Išlaidos didėjo dėl to, kad reikėjo daugiau lėšų įmokoms į Europos Sąjungos biudžetą, išmokoms pagal Lietuvos Respublikos išmokų vaikams įstatymą išmokėti, NATO ir kitiems įsipareigojimams vykdyti.

Žiūrint iš einamųjų metų biudžeto perspektyvos, COVID-19 sukelti padariniai šalies ekonomikai iš esmės keičia situaciją.

Proaktyvios ir sparčios šalies finansinės priemonės turi būti ir yra pasitelktos, siekiant stabilizuoti ekonominę situaciją ir pagelbėti šalies ūkio prisitaikyti prie naujosios realybės.

Dabar apie konkrečias priemones, kurių jau ėmėmės ir kurių privalome imtis artimiausiu metu, siekdami mūsų valstybę ir jos žmones sugrąžinti į normalų gyvenimo ritmą ir krizę paversti galimybe.

Pažymėsiu, kad šiuo atveju privalome veikti dviem greičiais – reaguoti čia ir dabar ir kartu planuoti mūsų šalies perspektyvą po kelerių metų.

Pirmiausia apie tai, ką padarėme nedelsdami. Tai vadinamosios „greito reagavimo“ ir „trumpalaikio poveikio“ ekonomikos skatinimo priemonės.

Priminsiu, kad kovo 16 d. Vyriausybė patvirtino Ekonomikos skatinimo planą ir jo priemonių įgyvendinimui suplanavo skirti iki 10 proc. šalies bendro vidaus produkto. Tai buvo beprecedentė Vyriausybės injekcija šalies ekonomikai.

Įgyvendinant planą, kurio pagrindinis tikslas – išsaugoti darbo vietas ir gyventojų pajamas, iki šiol išmokėta daugiau kaip 100 mln. eurų, t. y. apie 20 proc. numatyto finansavimo. Vien per paskutinę savaitę naudos gavėjus pasiekė daugiau kaip 21 mln. eurų.

18 tūkst. darbdavių jau išmokėta 19 mln. eurų suma, skirta prastovoms kompensuoti. Savarankiškai dirbančių asmenų išmokas jau gavo daugiau kaip 60 tūkst. gyventojų (90 proc. visų, kurie kreipėsi).

Taip pat aktyviai veikia priemonės verslo likvidumui užtikrinti: mokesčiai atidėjimai įmonėms jau viršijo 360 mln. eurų.

Įgyvendindami finansines priemones, Žemės ūkio paskolų garantinis fondas ir INVEGA išmokėjo 39 mln. eurų.

Papildoma 345 mln. eurų injekcija į infrastruktūros projektus skirtinguose šalies regionuose leis paskatinti darbo vietų išlaikymą statybos ir susijusiuose sektoriuose. Šios lėšos statybos darbams atlikti, programoms ir priemonėms įgyvendinti numatytos skirti tik 2020 metais.

„Greito poveikio“ priemonių plane Vyriausybė, siekiama padėti nuo pandemijos nukentėjusioms mažoms įmonėms (mikroįmonėms), pasiūlė taikyti naują ekonomikos skatinimo priemonę – vienkartinę dotaciją, atsižvelgiant į įmonės 2019 metais sumokėtus mokesčius. Šiai priemonei įgyvendinti planuojama panaudoti iki 100 mln. eurų valstybės biudžeto lėšų.

Kadangi labiausiai nukentėjusiu nuo COVID-19 sukeltų pasekmių laikomas turizmo sektorius, jo likvidumui palaikyti pasiūlėme beprocentę paskolą.

Baigdamas pristatinėti „trumpojo laikotarpio“ planą, noriu pažymėti, kad Vyriausybė ir toliau stebės šalies ūkio situaciją ir prireikus operatyviai koreguos ekonomikos skatinimo priemonių paketą. Jau šiandien matome pirmuosius ženklus, kad situacija darbo rinkoje stabilizuojasi: jau 9 dienas iš eilės daugiau įdarbinama nei atleidžiama; nors nedarbo lygis padidėjęs, praėjusią savaitę atsirado pozityvių tendencijų – registruotų bedarbių skaičius kasdien mažėjo.

Nedarbo ir kitoms socialinėms problemoms spręsti praėjusią savaitę šioje salėje buvo priimtas precedentinis planas, ypač aktualus darbuotojams, darbdaviams, savarankiškai dirbantiems asmenims, netekusiems darbo, šeimoms, kurių pajamos per karantiną sumažėjo, nepasiturintiems gyventojams, vienišiesiems asmenims, senjorams ir neįgaliesiems.

Priminsiu, kad iš viso šis planas suteiks tiesioginę naudą 1,4 mln. šalies gyventojų.

Atskirai paminėsiu keletą priemonių.

Pirmiausia subsidijas dirbantiems asmenims. Subsidijos sukuria „pagalvę“ darbdaviams, kad jie neatleistų darbuotojų. Darbo vietoms išlaikyti po karantino skiriama apie 400 mln. eurų.

Pažymėtina, kad pratęstas išmokų mokėjimas po karantino savarankiškai dirbantiems asmenims ir suteikiama nauja darbo paieškos išmoka darbo netekusiems žmonėms. Tam numatyta 265 mln. eurų.

Nepasiturintiems gyventojams didinama parama – 33 tūkstančiais daugiau vaikų gaus „vaiko“ pinigus po 100 eurų. Svarbu ir tai, kad didinamos paskatos dirbti gaunant pašalpas – kitaip tariant, dirbti bus verta, nes nedings pašalpa. Paramai ir didesniems vaiko pinigams skiriama apie 62 mln. eurų.

Neįgaliesiems, našliams, našlaičiams ir senjorams bus išmokėta vienkartinė 200 eurų dydžio išmoka. Ši vienkartinė išmoka yra skiriama labiausiai pažeidžiamoms grupėms.

Mano visos paminėtos priemonės jau veikia arba pradės veikti tuoj pat. Jų rezultatų laukiame artimiausiu metu. Tačiau turime žvelgti ir toliau. Todėl šiandien trumpai pristatysiu Vyriausybės kuriamą ilgalaikį investicijų skatinimo planą, kuris apims pusantrų metų laikotarpį – nuo 2020 m. liepos 1 d. iki 2021 m. gruodžio 31 d.

Pagrindinis ilgalaikio investavimo tikslas – skatinti socialinės ir ekonominės gerovės augimą.

Kalbėdami apie ilgalaikę Lietuvos sėkmę, turime užtikrinti 3 pagrindines sąlygas.

Pirma, turi būti didinamas Lietuvos ekonomikos pažangumas, siekiant, kad kuo didesnę jos dalį sudarytų inovatyvūs ir aukštą pridėtinę vertę kuriantys verslai.

Antroji sąlyga – subalansuotas vystymasis. Svarbu užtikrinti subalansuotą Lietuvos augimą, išnaudojant ne tik Vilniaus, bet ir kitų Lietuvos regionų ekonomikos potencialą.

Trečioji sąlyga – Lietuvos ekonomikos modelio tvarumas. Tvariam augimui reikalingas perėjimas prie klimatui draugiškos ekonomikos.

Šias sąlygas galime įgyvendinti tik išnaudodami globalių ekonomikos pokyčių formuojamas galimybes. Būtent į jas ir atsižvelgiame kurdami šalies ilgalaikio investavimo priemones:

Pirma, tarptautinis verslas sieks mažinti tiekimo grandinių riziką, jas trumpindamas ir įvairindamas. Ši tendencija sukurs galimybę Lietuvai pritraukti naujų investicijų iš įmonių, perkeliančių gamybos pajėgumus iš Azijos į Vidurio ir Rytų Europos regionus. Taip pat tai yra galimybė Lietuvos įmonėms įsiliesti į pasaulines vertės grandines.

Antra, ES sieks susigrąžinti strategiškai svarbią gyvybės mokslų pramonę ir jos gamybos operacijas į Europą. Pandemija atskleidė gyvybės mokslų sektoriaus strateginę svarbą ir kartu suteikė galimybę Lietuvai pritraukti naujų investicijų iš farmacijos, medicinos prietaisų gaminančių įmonių, perkeliančių gamybos pajėgumus iš Azijos į ES.

Trečia, maisto tiekimo grandinės bus pertvarkomos, kad greičiau būtų pasiektas galutinis vartotojas, didelį dėmesį skiriant tvarumui. Čia Lietuva gali siekti pritraukti stambias maisto pramonės investicijas, didinti Lietuvos maisto sektoriaus produktyvumą, orientuojantis į tvarumą maisto kokybės, poveikio aplinkai, atliekų mažinimo ir kitais aspektais.

Ketvirta. Lietuva turi progą spartinti ekonomikos struktūrinį pokytį skaitmeninės ekonomikos link. Dėl pandemijos metu įvestų apribojimų ir poreikio vengti fizinio kontakto išryškėjo skaitmeninės ekonomikos atsparumas. Tiek verslui, tiek institucijoms, tiek švietimo, medicinos, kultūros ir kitoms įstaigoms, tiek gyventojams iškilo būtinybė pereiti prie skaitmeninių sprendimų, siekiant užtikrinti tolesnę sklandžią veiklą. Atitinkamai Lietuva turi išnaudoti tiek informacijos ir ryšių technologijų sektoriaus įmonių, tiek ir tradicinių verslų investicinį potencialą.

Na ir penkta, bet nemažiau svarbi kryptis – klimatui draugiška ekonomika. Europos Komisija įvardijo Europos žaliąjį kursą kaip ES ekonomikos atsigavimo variklį, kuriam bus skirtos didelės investicijos, siekiant didinti ekonomikos atsparumą klimato kaitai. Tai galimybė Lietuvai pritraukti investicijas į ateities ekonomiką orientuotą atsinaujinančios energetikos įrenginių ir susijusių komponentų gamybos sektorių.

Visi mano išvardyti globalios ekonomikos pokyčiai padiktavo rengiamo Ilgalaikių investicijų skatinimo plano prioritetus. Tai:
žmogiškasis kapitalas,
inovacijos,
skaitmeninė ekonomika,
klimato kaita ir energetika,
ir ekonominė infrastruktūra.

Šis planas artimiausiu metu bus pristatytas visuomenei, kviečiant diskutuoti ir siūlyti konkrečius veiksmus.

Plane numatytoms investicijoms bus konsoliduojami visi šalies valdomi finansavimo šaltiniai – valstybės biudžeto, Europos Sąjungos ir kitų tarptautinių fondų lėšos.

Gerbiamieji,

Tiek trumpojo laikotarpio priemonės, tiek tolesnės perspektyvos veiksmai bus COVID-19 valdymo strategijos dalis.

Artimiausiu metu visa tai bus išsamiai aprašyta Strategijos priemonių įgyvendinimo plane, kuriam įgyvendinti reikės nepaprasto visų mūsų susitelkimo ir nuoseklaus bei sąžiningo darbo.

Baigdamas savo kalbą noriu dar kartą padėkoti visiems, kurie mums padėjo šiuos keletą metų stiprinti mūsų šalį, palaikė ir vertino mūsų pastangas gerinti žmonių gyvenimą.

Tikiu, kad kartu galime ir toliau įveikti dar ne vieną iššūkį ir, atrodo, neįveikiamas kliūtis.

Dėkoju visai ministrų komandai, viešojo sektoriaus darbuotojams, verslo ir nevyriausybinių sektoriaus partneriams. Jūsų visų dėka į sunkią šiandienos situaciją įžengėme geriau pasiruošę nei anksčiau. Pirmąjį pandemijos suvaldymo egzaminą įveikėme sėkmingai.

Taip pat noriu padėkoti Seimo nariams ir Respublikos Prezidentui už Vyriausybės iniciatyvų palaikymą.

Norėčiau, kad ir toliau gebėtume gyventi atsakingai elgdamiesi ir tuščiai nepolitikuodami.

Pakartosiu tai, ką sakiau praėjusiais metais. Tikiuosi, kad jūs, kaip ir aš, pasirengę ir toliau savo kasdieniu darbu siekti konkrečių rezultatų, kad mūsų žmonės gyventų oriai ir jaustųsi užtikrinti stiprioje ir sąžiningoje Lietuvoje.